

Ks. dr hab. Zbigniew Zarembski, prof. UMK
Katedra Teologii Praktycznej - Wydział Teologiczny
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Recenzja dorobku naukowego oraz aktywności badawczej, współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego ks. dra Mariusza Kucińskiego, ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

Recenzja przygotowana została na podstawie decyzji Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów Naukowych w Warszawie z dnia 4 czerwca 2019 roku o powołaniu komisji w postępowaniu habilitacyjnym ks. dra Mariusza Kucińskiego oraz pisma Dziekana Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu z dnia 4 września 2019 roku. Uwzględnia ona wymagania i kryteria zawarte w art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) a także kryteria podane w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku (Dz. U. Nr 196, poz. 1165).

1) Kwalifikacje naukowe ks. dra Mariusza Kucińskiego

Ks. dr Mariusz Kuciński ukończył studia teologiczne w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gnieźnie. W 1988 roku obronił pracę magisterską, uzyskując tytuł zawodowy magistra teologii. Swoje zainteresowania naukowe kontynuował uczęszczając na studia podyplomowe z dziennikarstwa na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

W 1996 roku odbył miesięczny staż w Londynie w biurze do spraw komunikacji Archidiecezji Westminster a następnie został skierowany przez władzę kościelną na studia specjalistyczne z komunikacji społecznej na Wydziale Nauk Społecznych Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie, które zakończył w 2001 roku uzyskaniem stopnia doktora nauk społecznych w dziedzinie komunikacji na podstawie odbytych studiów i obronionej pracy doktorskiej pt. *Il contributo del bollettino parrocchiale per migliorare la comunione e la comunicazione della parrocchia in Polonia*. Licencjat kościelny z teologii uzyskał na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Habilitant w 2004 roku został wykładowcą teologii komunikacji w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Bydgoskiej, które w swoich strukturach przynależy do Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. W latach 2005-2008 prowadził wykłady w Instytucie Nauk Politycznych na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy a od 2008 roku współpracuje z Kujawsko-Pomorską Szkołą Wyższą w Bydgoszczy, w której od 2015 roku jest zatrudniony na stanowisku profesora nadzwyczajnego. Habilitant pełni również funkcję kierownika

Zakładu Zarządzania i Komunikacji. Od 2012 roku jest dyrektorem Centrum Studiów Ratzingera Watykańskiej Fundacji J. Ratzinger-Benedykt XVI, odpowiadając za prace fundacji w Europie Środkowo-Wschodniej.

Prezentując kwalifikacje naukowe Habilitanta wskazać należy także na permanentny rozwój jego zainteresowań w zakresie mediów i praktyczne wykorzystanie zdobytej wiedzy i doświadczenia. Ks. dr Mariusz Kuciński od samego początku pracy duszpasterskiej rozwijał bowiem i pogłębiał swoje zainteresowania poprzez aktywne zaangażowanie w działalność medialną. I tak podczas pracy duszpasterskiej w latach 1989-1995 założył miesięcznik parafialny *Wspólnota* (Wrzesień 1991), prowadził również programy katolickie w telewizji lokalnej oraz w latach 1994-1995 współpracował jako redaktor z ośrodkiem TVP w Poznaniu. W 1995 roku został rzecznikiem prasowym Archidiecezji Gnieźnieńskiej i redaktorem odpowiedzialnym za dodatek diecezjalnego tygodnika *Niedziela*. Na terenie archidiecezji gnieźnieńskiej stworzył Radio św. Wojciech (Gniezno 1996), zostając jego pierwszym dyrektorem. W latach 1999 - 2004 pracował jako administrator parafialny w parafii Subiaco i Agosta we Włoszech, współpracując w tym czasie z emerytowanym przewodniczącym Papieskiej Rady do Spraw Środków Społecznego Przekazu. W 2000 roku został powołany w Watykanie do pracy w Komitecie Wielkiego Jubileuszu 2000 a po powrocie do Polski od 2004 roku został rzecznikiem prasowym diecezji bydgoskiej oraz redaktorem dodatku diecezjalnego *Przewodnik katolicki* i asystentem kościelnym a także koordynatorem diecezjalnym Fundacji *Opoka*. Jednocześnie pełnił obowiązki redaktora odpowiedzialnego za transmisję Mszy św. w Ośrodku Telewizji Polskiej w Bydgoszczy. W latach 2004-2008 otrzymał zadanie redagowania *Wiadomości Diecezji Bydgoskiej*. Z jego inicjatywy powstała redakcja katolicka programu religijnego *Horyzont*, w której w latach 2007-2010 był asystentem kościelnym.

Odbyte przez Habilitanta studia specjalistyczne, permanentne doskonalenie umiejętności w dziedzinie środków społecznego przekazu a także praca naukowa na wyższych uczelniach pozwala z przekonaniem stwierdzić, że jest on dobrze przygotowany do prowadzenia badań naukowych szczególnie w zakresie teologii mediów.

2) Ocena osiągnięcia naukowego wymienionego w art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) oraz pozostałego opublikowanego dorobku naukowego

a) Ocena osiągnięcia naukowego

Habilitant jako główne swoje osiągnięcie naukowe, o którym mowa w Ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (art. 16, ust. 2. pkt. 1) wskazał monografię pt. *Internet w Kościele – Kościół w Internecie. Cyfrowa agora przestrzeni nowej ewangelizacji*, Wydawnictwo „Bernardinum” Pelplin 2019, ss. 231 (ISBN 978-83-8127-287-2), której recenzentami wydawniczymi byli: ks. dr hab. Maciej Olczyk, prof. UAM oraz ks. dr hab. Wojciech Szukalski, prof. UAM.

Książka *Internet w Kościele – Kościół w Internecie. Cyfrowa agora przestrzeni nowej ewangelizacji* zasługuje na wysoką ocenę zwłaszcza pod względem edytorskim, gdyż wydana została niezwykle starannie, w twardej okładce z ciekawą ilustracją, wyrażającą podjętą w niej tematykę i w liczącym się wydawnictwie. Na jej zawartość składa się: spis treści w języku polskim (s. 5-7) a także angielskim (s. 9-11), wstęp (s. 13-21), cztery rozdziały: rozdział I: *Społeczeństwo sieci* (s. 23-78), rozdział II: *Media wobec wyzwań trzeciego milenium* (s. 79-105), rozdział III: *Sieć miejscem nowej ewangelizacji w nauczaniu papieży epoki Internetu* (s. 107-154), rozdział IV: *Internet w służbie ewangelizacji – rozwiązania praktyczne* (s. 155-193), zakończenie (s. 195-198), bibliografia (s. 199-227), spis rysunków i tabel (s. 228) oraz streszczenie w języku angielskim (s. 229-231). Zauważyć należy, że zamieszczony na początku książki spis treści podaje zamiast numery stron kolejnych rozdziałów strony paragrafów, nie zachęcając tym samym czytelnika do lektury wprowadzeń do kolejnych rozdziałów.

Przedstawiona w książce tematyka zasługuje na uwagę zwłaszcza ze względów poznawczych. Stąd też pragnę skupić się na ukazaniu jej wartości i walorów. Podjęta przez ks. dra Mariusza Kucińskiego tematyka opracowania jest bardzo interesująca i aktualna. Już sam tytuł książki zachęca do zainteresowania się jej lekturą, a słusznie zamieszczony podtytuł informuje, że mamy do czynienia z opracowaniem o charakterze pastoralnym, pokazującym wykorzystanie mediów w dziele nowej ewangelizacji. Habilitant we wstępie książki słusznie nakreślił sytuację w jakiej obecnie żyje współczesny człowiek. Wskazał w pierwszej kolejności na powszechną obecność środków społecznego przekazu, które ze wszystkich stron oddziałują na funkcjonowanie człowieka, sprawiając, że można go określić jako „istotę informatyczną”. Następnie odniósł się do uwarunkowań eklesjalnych, podkreślając przede wszystkim znaczenie Soboru Watykańskiego II w promowaniu środków społecznego przekazu w posłudze zbawczej Kościoła. Habilitant bardzo wyraźnie określił cel powstania opracowania i zarazem cel podjętych badań, zaznaczając, że „w niniejszej publikacji pragnie ukazać się pogłębioną refleksję na temat relacji Kościoła z Internetem oraz Internetu z Kościołem z perspektywy ostatnich kilku dziesięcioleci” (s. 14). Jednocześnie Autor zaznaczył, że w swojej pracy pragnie również wskazać w jaki sposób Kościół powinien współpracować z nowymi mediami, aplikując je w dzieło nowej ewangelizacji. Słusznie przy tym zaznaczył, że nowe media są „pierwszym areopagiem współczesnego czasu i jako takie nie mogą służyć jedynie do przekazywania przesłania chrześcijańskiego, ale potrzeba by samo to przesłanie zintegrować z nową kulturą rozwijającą się dzięki najnowszym środkom społecznego przekazu” (s. 14).

We wstępie monografii znajdujemy niezbędne informacje na temat stanowiska Kościoła do środków społecznego przekazu, Autor przywołuje tutaj nauczanie Jana Pawła II, Benedykta XVI i papieża Franciszka, sygnalizując, że w zasadniczej części rozprawy będzie się można z nim szczegółowo zapoznać. Wskazuje także na bardzo istotny z pastoralnego punktu widzenia kontekst w jakim obecnie ma miejsce ewangelizacja i na specyfikę Internetu. Zamieszcza także we wstępie pracy niezbędne informacje na temat bibliografii, wśród której niewątpliwie najistotniejszą rolę odgrywają źródła. Do nich też zaliczone zostało nauczanie trzech ostatnich papieży a także literatura przedmiotu i opracowania (s. 19). Bibliografia zamieszczona w pracy na końcu książki liczy aż 29 stron, jednak w swoim podziale nie

uwzględnia ona klasyfikacji zapowiedzianej we wprowadzeniu, gdyż przy jej podziale nie zostało zaznaczone co stanowi bazę źródłową recenzowanego dzieła, zastosowany zaś został podział bibliografii, uwzględniający cztery równorzędne kategorie: *Pismo święte i nauczanie papieży*; *Dokumenty Urzędu Nauczycielskiego Kościoła*; *Literatura przedmiotu* i *Literatura pomocnicza*. W tym miejscu stwierdzić również należy, że zgromadzona i zamieszczona w pracy bibliografia jest imponująca i zasługuje ona na docenienie, jednak dokładna lektura książki i zawartości bibliograficznej pokazuje, że owa bogata bibliografia nie została w pełni uwzględniona w prowadzonych przez Autora badaniach o czym świadczy dostrzegalny jej brak w zamieszczonych w pracy przypisach. Tym niemniej osoby zainteresowane podjętą problematyką badawczą mogą z niej skorzystać w swoich własnych badaniach, gdyż jest ona naprawdę obszerna.

W celu zrealizowania założonych badań niezbędne stało się zastosowanie odpowiednich metod badawczych, które Habilitant wymienił na s. 19, we wstępie rozprawy. Po koniecznych procedurach redakcji wstępu ks. dr Mariusz Kuciński przystąpił do rozwiązywania podjętego problemu w czterech rozdziałach rozprawy. Przyjęta struktura pracy pozwoliła Autorowi na prezentację wyników przeprowadzonych badań własnych. W rozdziale pierwszym zatytułowanym *Społeczeństwo sieci* przedstawione zostały trzy ważne, zdaniem ks. dra Mariusza Kucińskiego, zagadnienia a mianowicie: Internet – próba definicji, fenomen Internetu oraz zagrożenia w sieci. W rozdziale tym zaprezentowane zostały początki i rozwój Internetu, następnie ukazano rozwój Internetu w Polsce. Zwrócona została uwaga na różne formy wykorzystania go w wielorakich dziedzinach rozwoju człowieka. Podkreślono przede wszystkim zastosowanie Internetu w edukacji, w rozwoju gospodarczym i handlowym społeczeństwa oraz w rozwoju nowych form komunikacji między ludźmi. Ważnym elementem wykorzystania Internetu jest świat wirtualnej rozrywki. Autor opracowania szczegółowo omówił także zagrożenia jakie związane są z korzystaniem z Internetu, wykazując, że ten środek informacji nierzadko staje się elementem przekazywania złych wzorców, przemocy i agresji, co wpływa niekorzystnie na osobowość dzieci i młodzieży. Podkreślił szkodliwość pornografii, która nie tylko niszczy psychikę młodego pokolenia, ale negatywnie wpływa także na trwałość związków małżeńskich. Z niewłaściwym korzystaniem z Internetu związane jest także niebezpieczeństwo uzależnienia. Jak słusznie Habilitant stwierdził użytkownicy Internetu tracą często czas na przebywanie w świecie wirtualnym, zapominając o świecie realnym. Niebezpieczeństwo jakie wiąże się z Internetem dotyczy także manipulacji w sieci.

Rozdział drugi monografii zatytułowany *Media wobec wyzwań trzeciego tysiąclecia* poświęcony został aktualnym wyzwaniom przed jakimi staje Kościół we współczesnym świecie. Najpierw, w tej części pracy, ukazano przemiany społeczne, charakteryzujące epokowe zmiany, następnie zadania i przebieg procesu nowej ewangelizacji a na końcu znaczenie Internetu dla komunikacji kościelnej. Sprawą oczywistą jest, że Kościół w dobie globalizacji nie może nie korzystać w swej misji z internetowych sieci. Okazuje się bowiem, że Internet jest dla Kościoła ważnym elementem komunikacji społecznej, w tym i ewangelizacyjnej. Autor w celu lepszego zastosowania w przekazie wiary omawianego środka przekazu informacji dokonał rozróżnienia na ewangelizację permanentną a nową

ewangelizację, która domaga się zastosowania Internetu jako nowoczesnego środka przekazu w aktualnie realizowanej posłudze pastoralnej. Habilitant konieczność zastosowania nowych mediów w dziele ewangelizacji uzasadniał coraz bardziej dostrzegalnym aktualnie brakiem kapłanów a także wskazywał łatwość z jaką one docierają do coraz większej liczby odbiorców.

W celu osadzenia swoich badań w doktrynie Kościoła ks. dr Mariusz Kuciński przeanalizował w rozdziale trzecim pt. *Sieć miejscem nowej ewangelizacji w nauczaniu papieży epoki Internetu* nauczanie trzech papieży: Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka, zwłaszcza ich wypowiedzi dotyczące nowej ewangelizacji i zastosowania w niej Internetu. Jan Paweł II jako pierwszy z papieży wskazał na znaczenie Internetu dla wspólnoty Kościoła. Nauczał On o nowej ewangelizacji, etyce w mediach i konieczności budowania kultury przepełnionej duchem Ewangelii. Te zagadnienia zostały więc omówione w pierwszym paragrafie trzeciego rozdziału. Natomiast w paragrafie drugim Habilitant wydobył i omówił z bogatej działalności i nauczania papieża Benedykta XVI istotne fakty i treści ważne dla duszpasterstwa i ewangelizacji przez media. Ks. dr Mariusz Kuciński opisał więc ustanowienie i funkcjonowanie Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, znaczenie ewangelizacji dla rozwoju relacji wiernych z Bogiem, wskazał również na dawanie świadectwa wiary w przestrzeni medialnej, rolę milczenia w procesie komunikacji z Bogiem i między ludźmi a także podkreślił udział kapłanów w ewangelizacji internetowej. Natomiast w ostatniej części rozdziału trzeciego z nauczania papieża Franciszka zaprezentowane zostały treści dotyczące nowej ewangelizacji, sytuujące się zwłaszcza w adhortacji posynodalnej *Evangelii gaudium*, przedstawione zostało także ważne zagadnienie edukacji w Internecie oraz wskazano na konieczność przekazywania prawdy o Bożym miłosierdziu.

Zwieńczeniem całości prowadzonej refleksji naukowej stał się rozdział czwarty pt. *Internet w służbie ewangelizacji – rozwiązania praktyczne*. W rozdziale tym Autor wyszedł od omówienia zjawiska określanego jako „rewolucja technologiczna”, następnie wskazał na uprzedzenia i podejście Kościoła do nowych mediów, aby zdecydowanie podkreślić otwartość nauczania kościelnego na nowe media. Poruszane w tym rozdziale zagadnienia szczegółowe prezentują zastosowanie nowych technologii w służbie nowej ewangelizacji, podkreślając, że Internet pomaga rozwijać „nowy model ewangelizacyjny”. Zwieńczeniem prowadzonej refleksji jest bardzo syntetyczne zakończenie, prezentujące wnioski i postulaty, dotyczące zastosowania mediów w służbie nowej ewangelizacji.

Dokonując oceny przedstawionej do recenzji książki stwierdzam, że Autor podjął ważną i aktualną dla działalności pastoralnej Kościoła problematykę badawczą. Sam tytuł, problematyka rozprawy zasługuje zatem na zauważenie i docenienie. Niewątpliwie książka ks. dra Mariusza Kucińskiego jest źródłem informacji na temat Internetu i wykorzystania go w działalności ewangelizacyjnej. Z pewnością spotka się ona z zainteresowaniem specjalistów zajmujących się mediami i nową ewangelizacją. W jej przygotowanie Autor włożył dużo trudu i energii. Przyjęta koncepcja rozprawy, jak napisałem wcześniej, pozwoliła na przedstawienie podjętej problematyki jednak moim zdaniem zastosowana konstrukcja nie we wszystkich rozdziałach i paragrafach jest kompatybilna z tytułem książki i nakreśloną problematyką badawczą, gdyż poszczególne rozdziały nie zawsze tworzą spójną kompozycję.

Precyzyjne zoperacjonalizowanie podjętego tematu pracy i dokładne określenie problematyki badawczej narzuca „niejako” samoczynnie konstrukcję rozprawy, która powinna być logiczna, przejrzysta i komunikatywna. W pracy naukowej nie powinno bowiem być miejsca na nieprecyzyjność czy też zbędne omawianie zagadnień, które nie wynikają z tematu rozprawy. W recenzowanej książce dostrzegamy brak precyzyjności w przyjętej koncepcji o czym świadczy chociażby to, że mamy dwa rozdziały z podziałem na paragrafy i podparagrafy itd. oraz dwa rozdziały tylko z podziałem na paragrafy. Również należy zwrócić uwagę na brak proporcji w wielkości poszczególnych rozdziałów czy paragrafów. Rozdział pierwszy zawiera paragrafy, które liczą np. 29 strony – *Fenomen Internetu* s. 36-64 a w rozdziale czwartym paragraf ma 2,5 strony – *Rewolucja technologiczna* s. 157-159; czy paragraf drugi – *Kościół i nowe media: uprzedzenia i przemyslenia* - 3 strony (s. 160-162). Ponadto w tekście opracowania znajdujemy treści które nie koniecznie wnoszą nowe elementy do prowadzonej refleksji naukowej, jak również zdarzają się powtórzenia wcześniej omawianych zagadnień. Zauważyć również trzeba, że Autor opracowania dość często przywołuje teksty z nauczania Kościoła lub poglądy autorów nie zawsze jednak zaznaczając, za pomocą cudzysłowu, że mamy do czynienia z cytatem, stąd w rezultacie czytelnik nie wie czyja jest dana myśl Habilitanta czy innego autora. Również w kilku miejscach opracowania brakuje bardziej szczegółowych analiz niezbędnych do całościowego ukazania omawianej problematyki.

Podsumowując tę część recenzji stwierdzam, że tekst publikacji jest komunikatywny chociaż nie zawsze jest on precyzyjny i ściśle naukowy. Pomimo zasygnalizowanych zastrzeżeń moim zdaniem monografię przygotowaną przez ks. dra Mariusza Kucińskiego należy uznać za pracę oryginalną i poszerzającą wiedzę o Internecie i jego zastosowaniu w ewangelizacji. Książka stanowi „novum” w dotychczasowych badaniach teologiczno-medioznawczych w Polsce. Wartość opracowania podnosi także fakt, że jest to studium interdyscyplinarne.

b) Ocena wartości pozostałego dorobku naukowo-badawczego

Na dorobek naukowy ks. dra Mariusza Kucińskiego, składają się, oprócz wskazanego głównego osiągnięcia naukowego omówionego i ocenionego w poprzedniej części recenzji, trzy książki z czego dwie o tym samym tytule *Presentazione del contributo del bollettino parrocchiale per migliorare la comunione e la comunicazione della parrocchia in Polonia*, będące wersją krótszą i dłuższą jego dysertacji doktorskiej (Roma 2001, ss. 99; Gniezno 2010, ss. 213), a trzecia książka jest pracą powstałą przy współudziale M. Rutkiewicz, pt. *Zarządzanie wiekiem sposobem aktywizacji osób 50+*, Bydgoszcz 2012, ss. 99, w której 70% stanowi udział Habilitanta (informacja zawarta w załączniku nr 8). Ponadto w dorobku naukowym ks. dra Mariusza Kucińskiego znajdują się według podanego przez Habilitanta spisu 23 artykuły naukowe drukowane w czasopiśmie (10 publikacji) i w monografiach zbiorowych (13 publikacji) a także 1 sprawozdanie – relacja, zamieszczona w czasopiśmie *Studia Bydgoskie*. Jednak w dostarczonych recenzentowi materiałach 5 publikacji spośród zamieszczonych w sporządzonym spisie przez Habilitanta, nie zostało przekazanych do oceny a także sprawozdanie; dostarczone natomiast zostały 3 inne publikacje: *Różnorodność kultur*

a tożsamość człowieka w zglobalizowanym świecie, w: *Dialog kultur, cywilizacji i religii*, red. H. Czakowska, M. Kuciński, Bydgoszcz 2011, s. 199-216; *Zasada odpowiedzialności fundamentem globalnej ekonomii*, „Roczniki Ekonomiczne” Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy 4(2011), s. 307-316; *Pedagogical Phenomenon in the teaching of Edith Stein (Teresa Benedicta of the cross)*, (współautorstwo P. Warchoń), „Transdyscyplinarne Studia o Kulturze (i) Edukacji” 13(2018), s. 51-67 oraz *Sprawozdanie z konferencji „Etyka i ekonomia w świetle nauczania Benedykta XVI*, „Roczniki Ekonomiczne” Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy 5(2012), s. 441-447. Zauważyć należy, że spośród wszystkich publikacji 5 opracowań zostało przygotowanych w języku włoskim, 2 w języku hiszpańskim i 1 w języku angielskim. Ponadto Habilitant jest również współredaktorem 11 monografii (wszystkie zostały wydane w Bydgoszczy).

Kierunki twórczości naukowo-badawczej ks. dra Mariusza Kucińskiego można sprowadzić do czterech. Pierwszy z tych kierunków związany jest z kontynuacją badań rozpoczętych pracą doktorską, drugi z nowymi technologiami zwłaszcza z Internetem i dziennikarstwem, jego zwieńczeniem jest główne osiągnięcie naukowe, trzeci kierunek dotyczy recepcji nauczania kardynała J. Ratzingera - papieża Benedykta XVI i czwarty koncentruje się wokół zagadnień społeczno-ekonomicznych omawianych w aspekcie katolickiej nauki społecznej.

Pierwszy z tych kierunków związany jest z odbytymi przez Habilitanta studiami specjalistycznymi i badaniami przedstawionymi w pracy doktorskiej, które dotyczyły wkładu biuletynu parafialnego w poprawę komunii i komunikacji parafii w Polsce. Temu zagadnieniu poświęcona została wydana w Gnieźnie w 2010 roku książka pt. *Presentazione del contributo del bollettino parrocchiale per migliorare la comunione e la comunicazione della parrocchia in Polonia*, jak również sytuuje się w tym obszarze 5 publikacji: *La stampa cattolica come strumento di azione pastorale della Chiesa*, „Colloquia Teologica Adalbertina” 4(2003), 11, s. 19-26; *La parrocchia come luogo di comunicazione*, „Colloquia Teologica Adalbertina” 4(2003), 11, s. 27-42; *Crisi della parrocchia di oggi. Aspetto comunicativo*, „Colloquia Teologica Adalbertina” 5(2004), 14, s. 41-52; *La storia del bollettino parrocchiale in Polonia e il suo ruolo*, „Colloquia Teologica Adalbertina” 5(2004), 14, s. 53-60; *La parrocchia come comunità*, „Studia Gnesnensia” (2005), s. 121-147. Publikując interesujące wyniki badań dotyczące prasy, będącej narzędziem działania Kościoła a także parafii, która jest w świetle nauczania soborowego wspólnotą a obecnie odgrywa ona ważną rolę w procesie komunikacji; jak również kryzysu parafii w aspekcie komunikacji i historii oraz roli biuletynów parafialnych - w ten sposób ks. dr Mariusz Kuciński upowszechniał osiągnięcia, które częściowo znalazły się w jego książce doktorskiej.

Zainteresowania związane z drugim kierunkiem badań łączą się ściśle z badaniami zaprezentowanymi w książce habilitacyjnej: *Internet w Kościele – Kościół w Internecie. Cyfrowa agora miejscem nowej ewangelizacji*, Pelplin 2019 a koncentrują się wokół nowych technologii, funkcji jakie one pełnią i wartości, które one przekazują jak np. promocja szacunku do życia. Uwaga Autora skupiła się także na pracy dziennikarza, z którą w sposób integralny powinna się łączyć prawda i wolność. Zagadnienia te poruszone zostały w siedmiu publikacjach (cztery nie zostały dołączone do wglądu recenzenta): *Internet a relacje międzyludzkie*, w: *Etyka w mediach w dobie globalizacji*, red. E. Laskowska, M. Kuciński,

Bydgoszcz 2008, s. 156-164; *Dzieci a Internet*, w: *Internet a relacje międzyludzkie*, red. E. Laskowska, M. Kuciński, Bydgoszcz 2010, s. 160-169; *Prawda i wolność w dziennikarstwie*, „Studia Gnesnensia” (2010), s. 435-445; *Nowe technologie a promowanie kultury dialogu i przyjaźni*, w: *Jeden świat wiele kultur. Refleksja nad kulturowymi aspektami globalizacji*, Bydgoszcz 2010, s. 13-19; *El respeto por la Vida en la cultura Digital*, w: *El respeto a la vida un camino para la paz*, Bogota, Colombia 2015, s. 99-117; *El silencio y la oracion como fundamentos de la comunicacion*, w: *La oracion, fuerza que cambia el Mundo*, Madryt 2016, s. 193-198; *Prawda i wolność w dziennikarstwie w nauczaniu Kościoła*, w: *Pamięć-dialog-tożsamość. Wyzwania III tysiąclecia w perspektywie nauczania św. Jana Pawła II*, Bydgoszcz 2016, s. 98-109. W tym nurcie badań sytuują się również wygłoszone przez Habilitanta liczne prelekcje podczas konferencji zarówno krajowych, jak i międzynarodowych.

Poprzez swoje publikacje z trzeciego kierunku badań Kandydat do habilitacji przyczynił się wydatnie do lepszej recepcji nauczania kard. J. Ratzingera – papieża Benedykta XVI. W oparciu o nauczanie papieskie podejmował więc zagadnienia szczegółowe dotyczące fundamentalnych prawd i wartości. W tym obszarze znajduje się pięć publikacji w których ukazany został człowiek w perspektywie kultury, zagadnienia dotyczące wiary, religii, relacji religii do kultury, wielokulturowość i pluralizm. Autor omówił również przesłanie Papieża dla Europy a także pisał o roli mediów w nauczaniu Benedykta XVI. Rezultatem prowadzonych badań są następujące publikacje: *Człowiek w perspektywie kultury w nauczaniu Benedykta XVI*, w: *Człowiek z perspektywy religii, rodziny i szkoły*, Bydgoszcz 2013, s. 79-88; *Wiara, religia i kultura w nauczaniu Benedykta XVI*, w: *Religia, kultura i edukacja w świetle zagrożeń współczesnego świata*, Bydgoszcz 2014, s. 96-108; *Relacja kultury i religii w perspektywie nauczania Benedykta XVI*, w: „Społeczeństwo. Studia, prace badawcze i dokumenty z zakresu nauki społecznej Kościoła”, (2016)4, s. 77-90; *Przesłanie papieża Benedykta XVI nadzieją dla współczesnej Europy*, w: *Chrześcijańska koncepcja Europy i Polski w perspektywie nauczania kardynała Josepha Ratzingera/Benedykta XVI*, Bydgoszcz 2017, s. 139-150; *Wielokulturowość i pluralizm wyzwaniem dla współczesnej Europy w perspektywie nauczania Kard. J. Ratzingera/Benedykta XVI*, w: *Dialog wielokulturowości i prawda*, Bydgoszcz 2018, s. 168-180; *Wierność prawdzie a przekaz medialny w perspektywie nauczania papieża Benedykta XVI*, w: *Crux ave spes unica. Księga jubileuszowa dedykowana ks. bpowi dr. Janowi Tyrawie*, Bydgoszcz 2018, s. 877-884; *W poszukiwaniu zagubionego sensu. Prawda w mediach w perspektywie nauczania papieża Benedykta XVI*, w: *Komunikowanie wartości- wartość komunikowania*, Bydgoszcz 2019, s. 78-86 oraz *Sprawozdanie z konferencji „Etyka i ekonomia w świetle nauczania Benedykta XVI”*, „Roczniki Ekonomiczne” Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy 5(2012), s. 441-447. W tematyce omawianego kierunku badań sytuuje się także kilka wygłoszonych referatów przez ks. dra Mariusza Kucińskiego. Nie sposób w tym miejscu nie zauważyć i nie docenić zaangażowania Habilitanta w organizację licznych międzynarodowych konferencji naukowych a przede wszystkim w upowszechnianie nauczania kardynała Josepha Ratzingera/Benedykta XVI poprzez działalność podejmowaną w Centrum Studiów Ratzingera Watykańskiej Fundacji J. Ratzinger-Benedykt XVI.

Czwarty kierunek badań dotyczył zagadnień społeczno-ekonomicznych prezentowanych przede wszystkim w aspekcie katolickiej nauki społecznej. Badania w tym obszarze prowadzone przez Habilitanta łączą się ściśle z miejscem jego zatrudnienia. Ks. dr Mariusz Kuciński jest bowiem kierownikiem Zakładu Zarządzania i Komunikacji na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy. Stąd też wymienić tutaj należy następujące publikacje: *Nowoczesne metody zarządzania czasem pracy menadżera i ich wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstwa*, „Studia Bydgoskie” (2012), s. 267-290; *Sytuacja osób starszych na rynku pracy w Polsce*, „Roczniki Ekonomiczne” Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy (2012)5, s. 127-148; *Chrześcijanin i obywatel*, w: *1050-lecie Chrztu Polski a tożsamość narodowa*, Bydgoszcz 2017, s. 145-156; *Rola polityki personalnej rozwoju przedsiębiorstwa*, „Miscellanea. Studia z zakresu nauk prawnoustrojowych” 8(2018),1, s. 225-240 oraz *Zasada odpowiedzialności fundamentem globalnej ekonomii*, „Roczniki Ekonomiczne” Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy (2011)4, s. 307-316; *Różnorodność kultur a tożsamość człowieka w zglobalizowanym świecie*, w: *Dialog kultur, cywilizacji i religii*, Bydgoszcz 2011, s. 199-216. Ta tematyka w twórczości badawczej ks. dra Mariusza Kucińskiego jest zupełnie nowa i świadczy ona o jego rozległych zainteresowaniach i naukowej otwartości.

W dorobku naukowym Habilitanta znajduje się także jeden artykuł nie sytuujący się w opisanych wyżej kierunkach badań pt. *Pedagogical Phenomenon in the teaching of Edith Stein (Teresa Benedicta of the cross)*, (współautorstwo P. Warchoła), „Transdyscyplinarne Studia o Kulturze (i) Edukacji” 13(2018), s. 51-67. Zapewne ta publikacja jest zapowiedzią poszukiwań badawczych, które ks. dr Mariusz Kuciński będzie kontynuował w przyszłości.

Przedstawiony do oceny dorobek naukowy Habilitanta jest zróżnicowany i składa się z czterech książek i ponad 20-tu artykułów. Jeden z artykułów zamieścił Autor w Roczniku Naukowym Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy „Transdyscyplinarne Studia o Kulturze (i) Edukacji”, które jest indeksowane w ICI Journals Master List, notowane w bibliograficzno-pełnotekstowej bazie The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH) oraz jest indeksowane w bibliograficznej bazie polskich naukowych czasopism humanistycznych i społecznych BazHum, kilka artykułów ukazało się w punktowanych czasopismach: „Roczniki Ekonomiczne” Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, „Społeczeństwo. Studia, prace badawcze i dokumenty z zakresu nauki społecznej Kościoła”, „Studia Gnesnensia”, „Studia Bydgoskie,” „Miscellanea. Studia z zakresu nauk prawnoustrojowych”. Habilitant był również współredaktorem 11 opracowań monograficznych.

Reasumując tę część recenzji należy podkreślić, że dorobek naukowy ks. dra Mariusza Kucińskiego po uzyskaniu stopnia doktora jest pod względem ilościowym wystarczający stąd należy go uznać za znaczący pod względem naukowym. Główne osiągnięcie naukowe Habilitanta a także trzy pozostałe książki i artykuły naukowe opublikowane w czasopismach i w pracach zbiorowych, spełniają warunki określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (art. 16, ust.2, pkt 1).

3) Działalność dydaktyczna i naukowo-organizacyjna

Ks. dr Mariusz Kuciński od 19 lat zaangażowany jest bardzo mocno w działalność dydaktyczną. W latach 2000-2001 prowadził zajęcia z komunikacji pastoralnej na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. W 2004 roku powierzone mu zostały wykłady z teologii pastoralnej i komunikacji społecznej w Wyższym Seminarium Duchownym w Bydgoszczy (Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Przez wiele lat był wykładowcą na Uniwersytecie im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, prowadząc zajęcia z komunikacji. Były to następujące wykłady: Kościół a komunikacja, podstawy komunikacji, wstęp do nauki o komunikacji i dziennikarstwo (2005-2006 i 2008-2010). W Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy, gdzie jest kierownikiem Zakładu Zarządzania i Komunikacji, prowadził Habilitant Akademię Liderów, seminarium magisterskie i licencjackie a także wykłady z zarządzania zasobami ludzkim, z negocjacji i mediacji, z socjologii organizacji, z elementów komunikacji w zarządzaniu. Także w ramach Tygodni Kultury Chrześcijańskiej wygłosił szereg referatów (2010, 2017, 2018). Prowadził również zajęcia w uczelniach zagranicznych między innymi w 2010 roku podczas pobytu na Wydziale Ekonomii w Selcuk University w Turcji poprowadził wykłady na temat nowoczesnych systemów zarządzania zasobami ludzkimi. Obok wykładów akademickich prowadzi Habilitant również ćwiczenia w Wyższym Seminarium Duchownym w Bydgoszczy a także w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. Ks. dr Mariusz Kuciński wypromował 49 magistrów i był promotorem 15 prac licencjackich.

W działalności Habilitanta nie zabrakło również działań podejmowanych w zakresie popularyzacji nauki. Ks. dr Mariusz Kuciński dzieli się swoją wiedzą, wynikami badań i doświadczeniem z innymi. Czyni to publikując serię artykułów popularno-naukowych w tygodniku *Niedziela*, w *Przewodniku Katolickim* i w pismach parafialnych. Przeprowadził również cykl programów formacyjnych na temat właściwego korzystania ze środków społecznego przekazu w Ośrodku Telewizji Polskiej w Bydgoszczy (2010-2011) a także troszczył się o formację dziennikarzy i pracowników środków społecznego przekazu w ramach prowadzonego duszpasterstwa specjalnego.

Ważnym przejawem aktywności naukowo-badawczej jest udział w konferencjach i sympozjach naukowych. Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitant aktywnie więc uczestniczył w sympozjach krajowych i zagranicznych podczas których upowszechniał wyniki swoich badań, wygłaszając referaty. Tematyka podejmowanych referatów była bardzo zróżnicowana chociaż najczęściej obejmowała zagadnienia dotyczące mediów i nauczania papieża Benedykta XVI. W sumie Habilitant wziął czynny udział w 28 międzynarodowych konferencjach i sympozjach, z których 6 odbyło się poza granicami Polski (Brazylia, Włochy, Kolumbia, Hiszpania). Podczas tych konferencji wygłaszał nie tylko referaty ale prowadził także dyskusje i tworzył gremia eksperckie. Na szczególne podkreślenie zasługuje bardzo bogata współpraca zagraniczna z wieloma ważnymi ośrodkami akademickimi z którymi ks. dr Mariusz Kuciński systematycznie prowadzi wymianę naukowych osiągnięć.

Ks. dr Mariusz Kuciński aktualnie przynależy do *Stowarzyszenia Etyki Słowa*, gdzie jest zastępcą przewodniczącego Sądu Koleżeńskiego, jest również członkiem Komitetu Naukowego *Area di Ricerca in Dottrina Sociale della Chiesa* Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego w Rzymie. Należy do *Stowarzyszenia na rzecz wspierania edukacji* w Bydgoszczy a przede wszystkim pełni od wielu lat funkcję dyrektora Centrum Studiów Ratzingera w ramach Watykańskiej Fundacji J. Ratzinger-Benedykt XVI.

Za osiągnięcia naukowe i organizacyjne otrzymał Habilitant kilka nagród i wyróżnień, wśród których na zauważenie zasługuje wyróżnienie Prezydenta Bydgoszczy (2010), medal i nagroda Rektora Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy a także wyróżnienie honorowe *Bene Meritus* nadane przez Senat Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej, jak również srebrny medal pontyfikatu Benedykta XVI i srebrny Krzyż Zasługi nadany przez prezydenta RP.

Prezentując osobę Habilitanta należy podkreślić umiejętność łączenia przez niego pracy dydaktyczno-badawczej z organizacyjną i duszpasterską. Habilitant bowiem w sposób dynamiczny angażuje się w życie uczelni na której jest zatrudniony, w życie lokalnego środowiska a przede wszystkim w prowadzenie Centrum Studiów Ratzingera.

Ukazany powyżej wkład dydaktyczny i naukowo-organizacyjny ks. dra Mariusza Kucińskiego świadczą o jego dużym zaangażowaniu w sprawę nauki, jak również o jego pasji do dzielenia się z innymi swoim doświadczeniem i wiedzą.

4) Wniosek końcowy

Po zapoznaniu się z dorobkiem naukowym a w szczególności z osiągnięciami naukowymi i działalnością badawczą, dydaktyczną, popularyzatorską i organizacyjną ks. dra Mariusza Kucińskiego w oparciu o kryteria stawiane osobie ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego przez Ustawę z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (art. 16) oraz Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku, stwierdzam jako recenzent wkład Kandydata w rozwój w nauki zwłaszcza w zakresie badań dotyczących teologii mediów i oceniam jego działalność naukową jako istotną. Uważam, że ks. dr Mariusz Kuciński jest przygotowany na dobrym poziomie do pracy naukowej i potrafi ją samodzielnie prowadzić. Dlatego wnioskuję o dopuszczenie ks. dra Mariusza Kucińskiego do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego celem uzyskania stopnia doktora habilitowanego nauk teologicznych.

ks. dr hab. Zbigniew Zarembski, prof. UMK

Toruń, 18 października 2019 r.